

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Харківський національний університет внутрішніх справ

Сумська філія

Кафедра гуманітарних дисциплін

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

**навчальної дисципліни «Юридична психологія»
обов'язкових компонент
освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

081 Право (право)

**№3 до теми «Емоційно-вольова сфера особистості у системі
правовідносин»**

Суми 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою Сумської філії
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 29.08.2023 р. №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та
соціально-економічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. №7

Розглянуто на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії
Харківського національного університету внутрішніх справ
Протокол від 29.08.2023 р. №1

Розробник:

1. Професор кафедри гуманітарних дисциплін Сумської філії ХНУВС,
канд. іст. наук., ст. наук. співр. **Надія ДЕМИДЕНКО**

Рецензент:

1. Професор кафедри психології та педагогіки Харківського
національного університету внутрішніх справ, доктор психологічних
наук, доцент **Наталія МІЛОРАДОВА**

План лекції :

1. Поняття про емоції і почуття та їх властивості
2. Види емоцій і почуттів

Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк В. Й. Юридична психологія : навч. посібн. К. : Центр учбової літератури, 2010. 336 с.

URI: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/50_1-uridichna_psihologiya-Bocheluk.pdf.

2. Коновалова В., Шепітько В.Ю. Юридична психологія : підручник. -2-е видання. Харків. : Право, 2010. 240 с.

URI: https://shron1.chtyvo.org.ua/Konovalova_Violetta/Yurydychna_psykholohiia.pdf?

Додаткова

1. Гуменюк Л.Й. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. для курсантів та студ. вищ. навч. закл. системи МВС. Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 647 с.
URI: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/446>

2. Балабанова Л.М. Кондратова А.В. Формування правосвідомості в процесі професійного становлення особистості. *Право і безпека*, 2010. № 1 (33). С. 179-185. URI: <http://repository.khpa.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/425>

3. Демиденко Н.М. Психологічні аспекти впливу засобів масової інформації в умовах війни : із досвіду Великої Британії. *Підготовка правоохоронців у системі МВС України в умовах воєнного стану* : зб. Наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Наук. парк «Наука та безпека». Харків : ХНУВС, 2022. С. 181-183.

URI: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/12565>

4. Ніколаєнко С., Ніколаєнко О. Аналіз взаємозв'язку адаптації з психічними станами людини. *Світогляд-Філософія-Релігія*, 2012. Вип. 3. С. 83-92.
URI: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/58513>

5. Ніколаєнко С.О. Особливості психологічної допомоги учасникам військових дій при посттравматичному стресовому розладі. *Світогляд-Філософія-Релігія*. Суми : ДВНЗ "УАБС НБУ", 2014. Вип. 7. С. 51-62.
URI: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=bHsOUI4AAAAJ&hl=uk>

6. Черкашин А.І. Зарубіжний досвід виховання особистості працівника правоохоронних органів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі*, 2011. Випуск 14. С. 246-253.
URI: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_14/files/P1411_39.pdf.

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

1. Поняття про емоції і почуття та їх властивості

Емоції і почуття, як і інші психічні явища, становлять собою **різні форми відображення реального світу**. На відміну від пізнавальних процесів, що відображають навколишню дійсність у відчуттях, образах, уявленнях, поняттях та думках, емоції і почуття відображають об'єктивну реальність у переживаннях. Як стверджував Ч. Дарвін, емоції виникли в процесі еволюції як засіб, за допомогою якого живі істоти визначають значимість тих чи інших умов для задоволення актуальних потреб. У них виражається суб'єктивне ставлення людини до предметів і явищ навколишньої дійсності: одні предмети, явища, речі радують людину, вона захоплюється ними, інші – засмучують або викликають відразу, треті – залишають байдужою.

Емоції і почуття є значущим чинником формування особистості, особливо її мотиваційної сфери. Зміст стійких почуттів індивіда розкриває людину як індивідуальність. Людські емоції і почуття найяскравіше виражають духовні запити і прагнення людини, її ставлення до дійсності. Як зазначав видатний педагог К. Ушинський, «ні слова, ні думки, навіть вчинки наші не виражають так ясно нас самих і наше ставлення до світу, як наші почуття». Емоції та почуття органічно пов'язані між собою, але за своїм змістом і формою переживання вони не тотожні.

Поняття «емоції» вживають у широкому і вузькому значенні. У широкому розумінні, **емоції позначають будь-які можливі переживання людини**. У вузькому розумінні, **емоції (від. лат. *emoveo* – хвилюю, збуджую) – відносно прості та короткотривалі психічні переживання, що характеризують ситуативне ставлення людини до навколишнього світу і до самої себе**. Прикладом емоцій є радість, сум, страх, гнів тощо. В емоціях відображені переживання, що виражають ступінь задоволення чи незадоволення невідкладних потреб людини, наприклад, фізіологічних чи потреб у безпеці. На основі емоцій можна судити про те, що у даний момент хвилює людину, які потреби є для неї найактуальнішими. Емоції притаманні людині з моменту народження.

Сучасні наукові дані свідчать про те, що прості емоції (наприклад, здивування, задоволення) змінюються мало, бо є вродженими. Складні ж емоції (наприклад, інтерес, страх, сором) впродовж життя та розвитку людини зазнають суттєвих змін унаслідок соціалізації. На відміну від емоцій, почуття – складні та довготривалі психічні переживання, що характеризують **стале і узагальнене ставлення людини до навколишнього світу і до самої себе**. У почуттях відображається ступінь задоволення чи незадоволення соціальних потреб людини, наприклад, потреби у спілкуванні, самоповазі, самоактуалізації. Такі переживання (наприклад, гордість, любов, ревності тощо) тривають не годинами і днями, а місяцями й роками. **Почуття виникають на основі емоцій, а розвиваються у процесі суспільного формування людини. Їх**

динаміка залежить від конкретних культурно-історичних умов, у яких перебуває особа: у ході історичного розвитку людини її почуття збагачувалися, набуваючи нового змісту і форми.

Емоційно-почуттєву сферу характеризує низка властивостей. По-перше, емоціям та почуттям властива суб'єктивна забарвленість. Це означає, що вони несуть на собі відбиток індивідуальних особливостей людини, відображають своєрідність її життєвого досвіду, інтересів, установок, потреб тощо. Суб'єктивний чинник в емоціях і почуттях відіграє основну роль: з-поміж величезної кількості варіантів поведінки, людина обирає «свій». По-друге, емоції та почуття полярні.

Полярність виявляється в тому, що кожна емоція та почуття має позитивний та негативний полюси (наприклад, задоволення – незадоволення, радість – сум, любов – ненависть). По-третє, у складних людських переживаннях спостерігається злиття цих полярних емоцій, в результаті чого з'являється амбівалентність або подвійність, емоцій і почуттів. Наприклад, у ревнивої людини пристрасне кохання може поєднуватися з жагучою ненавистю. Зрештою, всі людські емоції і почуття в нормі є амбівалентними.

Конфлікт між протилежними переживаннями при цьому вирішується різними способами: їх витіснення під певним «виправдовувальним» приводом, викривлення окремих переживань тощо. По-четверте, емоції і почуття людини можуть бути різної інтенсивності (наприклад, страждання чи здивування можуть бути сильними і слабкими). По-п'яте, емоціям і почуттям притаманна певна тривалість, яка пов'язана з глибиною переживань: чим почуття глибші, тим вони триваліші. По-шосте, їм притаманна предметність – ступінь усвідомленості і зв'язку з конкретним об'єктом (наприклад, якщо людина переживає радість, то вона спричинена конкретним предметом або явищем). По-сьоме, почуттям і емоціям притаманне узагальнення й можливість перенесення: почуття, що виробилися стосовно одного явища чи предмета, переносяться до певної міри на весь клас однорідних об'єктів. Також перенесення може мати місце у випадку, коли емоції, не задоволені відносно одного об'єкта, переносяться на інший (наприклад, виміщення зла на слабкій людині). По-восьме, почуттям притаманне притуплення під впливом тривалої дії подразників.

При цьому подразнику, який викликає нові почуття, звичайно надається більша перевага порівняно з вже знайомим. Притуплення притаманне як позитивним, так і негативним почуттям: улюблена пісня набридає, якщо її постійно слухати; жарт, який повторюють постійно, не викликає сміху; людина звикає до неприємного запаху, незатишної обстановки, похмурого краєвиду. **Притуплення негативних почуттів може бути небезпечним, оскільки вони сигналізують про несприятливу обстановку та спонукають до її зміни.** По-дев'яте, почуття між собою взаємодіють, співставляються та впливають одне на одне. Так, задоволення відчувається гостріше після незадоволення, благородний вчинок здається яскравішим на тлі неестичної поведінки – це контраст почуттів.

Почуття та емоції також підсумовуються, якщо вони систематично викликаються одним і тим самим об'єктом. В результаті підсумовування підвищується емоційна чутливість до подразників: накопичення позитивних почуттів викликає укріплення любові та поваги до об'єкта, накопичення негативних – може призвести до афекту. По-десяте, емоціям притаманне заміщення – неуспіх в одній сфері діяльності компенсується успіхом в іншій. Емоції і почуття виконують певні функції у життєдіяльності людини. Сигнальна функція полягає у формуванні індивідуального емоційного досвіду особистості: емоції сповіщають людину про значущість тих чи інших умов або подій; про суб'єктивне ставлення людини до них; про те, з якими перешкодами вона зустрічається на своєму шляху; на що слід звернути увагу насамперед; вони сигналізують також про сприятливий чи несприятливий хід подій. Особливо потрібну інформацію при цьому надають негативні емоції. **Регулятивна функція полягає у формуванні ситуативних чи стійких мотивів поведінки конкретної особистості. Наші установки, готовність діяти в певному напрямі, інтереси і бажання, потяги та прагнення – все пов'язане з емоціями і почуттями.** Вони регулюють активність взаємодії людини з матеріальним та соціальним середовищем, тобто є індикатором цінності того об'єкта, на оволодіння яким спрямована дія. Готуючись до дії, людина емоційно оцінює її об'єкт.

Так, при зустрічі зі знайомим ми готові до певних стосунків із ним залежно від тих емоційних станів, які переважали в нашому попередньому досвіді спілкування. Це й є індивідуально-психологічний аспект регулятивної функції, а соціальний – полягає у впливі емоцій і почуттів на інших людей, з якими носій емоційного стану спілкується. Фізіологічні засади емоцій. Провідну роль у проявах емоцій і почуттів виконує кора великих півкуль головного мозку, яка здійснює регулювальну функцію стосовно підкоркових процесів, спрямовує їх діяльність відповідно до усвідомлення людиною своїх переживань. Між корою та підкірковими центрами нервової системи постійно відбувається взаємодія. Підкірка, вважає І.П. Павлов, тонізує кору мозку, надсилаючи до неї потужні потоки подразнень. Кора регулює збудження, що йдуть з підкірки, і під її дією одні з цих збуджень реалізуються в діяльності та поведінці, а інші гальмуються залежно від обставин і станів особистості. Переживання емоцій та почуттів супроводжується низкою вегетативних проявів: зміною частоти скорочень серця, дихання, тону м'язів, просвіту судин (це пояснює почервоніння чи збліднення шкіри). **Сильні емоції викликають зменшення виділення слини, пригнічення роботи внутрішніх органів, зміну кров'яного тиску, м'язової активності.** Знання даних психофізіологічних закономірностей використовувалося у давні часи у судочинстві. Щоб примусити людину дати свідчення, спеціально створювалася шокова ситуація, обстановка, яка провокувала вияв емоцій. Наприклад, підозрюваного раптово вводили в ледь освітлене приміщення, де знаходився труп, і там змушували сказати правду, використовуючи його шоківий стан.

В Стародавньому Китаї було розповсюджене випробовування рисом: під час судового розгляду особа, підозрювана у вчиненні вбивства, тримала жменю рису в роті. Якщо після прослуховування обвинувачення рис залишався сухим, це свідчило про винуватість особи, оскільки сильне хвилювання через розуміння провини мало викликати припинення діяльності слинних залоз. Сучасний електронний прилад, який дозволяє встановити залежність органічних функціональних змін від емоційних станів та може реєструвати дані психосоматичні кореляції має назву поліграфа або детектора брехні. На перебіг емоцій та почуттів впливає друга сигнальна система: переживання виникають не лише при безпосередньому впливі предметів, а й можуть бути викликані словами. Слово змінює наші настрої, викликає захоплення, глибокі переживання.

Завдяки діяльності другої сигнальної системи емоції і почуття стають усвідомленими процесами, набувають суспільного характеру, встановлюється співвідношення між власними емоційними реакціями та суспільно значимими почуттями. Усвідомлюючи ситуацію, що викликає певні почуття та самі почуття, ми можемо зменшити силу переживання, стримувати, регулювати їх, але зовнішнє вираження емоцій, внутрішній емоційний і почуттєвий стан при цьому зберігаються.

Лише за допомогою діяльності другої сигнальної системи можливе формування складних моральних, інтелектуальних, естетичних почуттів. Незважаючи на те, що в мові існує близько 6 тис. слів, якими переважно передаються ті чи інші переживання, іноді буває досить важко розповісти про власні почуття, виразити переживання у мові. Багатство емоцій і почуттів настільки велике, що слова, які ми підбираємо, здаються недостатньо яскравими та такими, що невірно відображують різноманітні емоційні стани та їх відтінки.

2. Види емоцій і почуттів

За знаком (забарвленістю) виділяють **негативні та позитивні емоції і почуття**. **Негативні емоції і почуття – це неприємні переживання, наприклад, страх, переляк, відраза тощо.** Вони є більш різноманітними, ніж позитивні. Очевидно, це дає людині змогу успішніше адаптуватися до несприятливих обставин, оскільки негативні емоції слугують сигналом тривоги. В межах розумної сили і тривалості, вони корисні: зокрема страх і гнів підвищують інтенсивність обмінних процесів, посилюють опірність організму, призводять до кращого постачання мозку киснем.

Однак, при надмірному і постійному впливі вони спричиняють негативні зміни в організмі, зокрема, стрес. **Позитивні емоції і почуття – це приємні переживання, наприклад, радість, задоволення, інтерес тощо.** Вони корисні для організму, оскільки підвищують його активність. Для людини вони є сигналом повернення до благополуччя. За характером впливу на життєдіяльність людини виділяють: **стенічні емоції і почуття (від грецьк. *stenos* – сила) – підвищують активність організму, мобілізують його енергетичні ресурси й захисні механізми.** Як правило, до них належать

радісні та приємні переживання, наприклад, радість, кохання тощо. Недарма кажуть, що на радостях людина готова «гори перевернути».

Однак, активність людини можуть стимулювати і деякі негативні емоції, наприклад, гнів; **астеничні емоції і почуття (від грецьк. *astenos* – слабкість, безсилля) – знижують активність людини, послаблюють її волю.** Це, здебільшого, неприємні переживання: **сум, незадоволення, страждання.** Проте, пасивність можуть спричиняти й приємні емоції і почуття: наприклад, тиха, спокійна радість. Таким чином, одні й ті ж емоції і почуття в одних випадках підвищують, а в інших – знижують активність організму; за одних обставин гнів і ненависть можуть додавати людині сил, а за інших – паралізувати її. Це залежатиме від певних обставин: оточення людини, її моральних норм, індивідуальних особливостей тощо. За рівнем організації виділяють вроджені та набуті емоції. Вроджені – примітивні емоції, властиві як людям, так і тваринам. Вони пов'язані з інстинктивними вабленнями (наприклад, переживання, які виникають внаслідок голоду, спраги, прагнення до задоволення статевого потягу тощо) та зникають при їхньому задоволенні. Якщо ступінь задоволення перевищує потреби організму, людина може переживати стан перенасичення.

Набуті емоції є суто людськими переживаннями і спричиняються, насамперед, соціальними чинниками (наприклад, емоції, які виникають внаслідок спілкування, захоплення справою тощо). За ступенем розвитку емоції поділяють на прості і складні (фундаментальні).

Прості емоції викликає безпосередній вплив на організм тих чи інших об'єктів, пов'язаних із задоволенням невідкладних потреб. Вони тісно пов'язані з відчуттями (наприклад, задоволення чи незадоволення від запаху, звуку, їжі тощо). Складні емоції пов'язані з розумінням об'єктів емоцій та усвідомленням їх життєвого значення.

До складних емоцій належать інтерес, радість, здивування, гнів, відрaza, презирство, страх, сором, сум і провина. Інтерес – емоційно забарвлене позитивне ставлення до навколишнього світу, спрямованість людини на певний об'єкт чи діяльність. Інтерес є мотиваційним компонентом особистості і, таким чином, сприяє пізнавальній діяльності. Радість – переживання задоволення, що виникає при появі можливості задовольнити актуальну потребу. Найбагатшим джерелом радості є наші взаємини з іншими людьми й успішна діяльність.

Здивування – емоційний відгук на обставини, що виникають несподівано. Ця емоція, гальмуючи інші, спрямовує увагу на об'єкт, який її викликав. Здивування може перерости в інтерес. Гнів – переживання сильного обурення, що може сприяти мобілізації сил, викликати почуття впевненості у правильності власних дій або ж дезорганізувати поведінку. Гнів може набувати інтенсивності афекту. Відрaza – спричиняється об'єктами та явищами, що суперечать ідеологічним, моральним чи естетичним принципам людини.

Відрaza тягне за собою бажання позбутися подразника, що її викликав. Презирство – переживання цінності і значимості власного «Я» на тлі

нехтування особистісної цінності іншої людини. Страх – емоція, зумовлена отриманням інформації про реальну чи уявну небезпеку. Природними стимулами страху є біль, висота, самотність, незнайома ситуація, раптова зміна обставин; похідними стимулами – темрява, тварини, незнайомі люди чи предмети.

Схильність людини легко піддаватися страхові, не мобілізуючи зусилля для його подолання, називають лякливістю, вона породжує таку рису характеру, як боягузтво.

Сором – виникає при усвідомленні невідповідності помислів, вчинків, зовнішності людини очікуванню оточуючих і власним уявленням.

Сум – викликається втратою чогось значимого для людини. Його причиною може бути розставання, самотність, невдача, розчарування.

Провина – інтенсивне і болісне переживання власної неправоти перед іншою людиною або самим собою.

Це складна емоція людини, що тісно пов'язана з такою моральною якістю, як совість. Саме тому провина суттєво впливає на пізнавальні та психофізіологічні функції людини. Залежно від потреб і цілей діяльності почуття поділяються на: альтруїстичні, комунікативні, глоричні, праксичні, романтичні, гностичні, естетичні, гедонічні, моральні. Альтруїстичні почуття (від лат. *alter* – інший) виникають на основі потреби у співпраці, допомозі іншим людям (наприклад, тривога за долю інших, співпереживання, співчуття). Комунікативні почуття з'являються на основі потреби у спілкуванні (наприклад, почуття симпатії, прихильності, вдячності, схвалення, поваги).

Глоричні почуття (від лат. *gloria* – слава) пов'язані з потребою у самоствердженні, славі. Це переживання визнання, гордості, переваги. Праксичні почуття визначаються успішністю чи неуспішністю діяльності (наприклад, радість від гри або праці, бажання досягти успіху у роботі, захоплення нею, переживання задоволення від результатів праці). Праксичні почуття розвиваються або згасають залежно від організації та умов діяльності. Вони стають стійкими тоді, коли діяльність імпонує інтересам, схильностям та здібностям людини, коли в діяльності виявляються елементи творчості, з'являються перспективи її розвитку. Різновидом праксичних почуттів слід вважати натхнення – стан піднесеності творчого потенціалу людини.

Найчастіше він характерний для митців, учених, літераторів. Натхнення приходить як наслідок великих зусиль людини, постійної цілеспрямованості на певний предмет, постійного його обдумування і переживання. Під впливом натхнення праця стає найпродуктивнішою. Романтичні почуття виявляються у прагненні до ідеалізації дійсності, мрійливому спогляданні, почутті таємничого, почутті особливої значущості того, що відбувається. Це переживання супроводжує очікування чогось незвичного.

Гностичні (інтелектуальні) почуття (від лат. *gnosis* – знання) виникають і виявляються у пізнавальній діяльності людини. Це почуття любові до знань, здивування під час зіткнення з проблемою, впевненості,

вагання, радості відкриття істини тощо. Рівнями їх розвитку є зацікавлення, допитливість, цілеспрямований стійкий інтерес до певних знань, захоплення пізнавальною діяльністю. Механізмом почуттів даного виду є природжений орієнтувальний рефлекс, проте його зміст цілком залежить від навчання, виховання, умов життя людини.

Естетичні почуття пов'язані з насолодою гармонією, звуками, краєвидами, переживаннями краси, вишуканості, поетично-споглядальними переживаннями. Вищі рівні розвитку естетичних почуттів виявляються у почуттях високого, піднесеного, трагічного тощо. Дані види естетичних почуттів органічно пов'язані з моральними почуттями і є важливим засобом їх формування, оскільки надихають особистість високими прагненнями, утримують від негативних вчинків.

Гедонічні почуття (від гр. hedone – насолода) пов'язані з задоволенням потреби у тілесному і душевному комфорті. Це насолода від їжі і напоїв, тепла, сонця, почуття безтурботності. Моральні почуття людина переживає, виражаючи своє ставлення до моральних чи аморальних вчинків; до суспільних подій, до інших людей і самої себе. До моральних відносять почуття відповідальності, честі, патріотизму тощо. Моральні почуття людини сформувалися в процесі суспільно-історичного розвитку, в процесі спілкування і стали важливим засобом оцінки вчинків і поведінки, регулювання відносин особистості.

Складним почуттям, яке поєднує моральні, естетичні та інтелектуальні почуття, є переживання комічного як невідповідності між формою і змістом у діях і вчинках людей. Якщо комічне поєднується з симпатією і доброзичливістю, воно виявляється у формі гумору, а якщо з антипатією і недоброзичливістю – сатири.

Одними з найскладніших моральних почуттів людини є дружба, любов та кохання. Дружба виражається у сталому позитивному індивідуально- вибірковому ставленні до іншої людини, заснованому на взаємній прихильності, повній довірі, спільності інтересів, постійній готовності у будь-який момент прийти на допомогу один одному. До складу дружби входить потреба у спілкуванні, задоволення від спілкування, спільна діяльність та переживання, почуття обов'язку, страх втрати, а також ідеалізована оцінка друга.

На відміну від любові та кохання, дружба може бути лише взаємною та усвідомленою. Любов полягає у стійкій, самовідданій і свідомій прихильності людини до когось чи до чогось. Вона зумовлена визнанням гідності об'єкта любові або спільними переконаннями, життєвими цілями та інтересами. На відміну від любові, кохання є інтенсивним, напруженим і відносно стійким почуттям однієї людини до іншої, пов'язаним із фізіологічним потягом і глибокою духовною прихильністю до іншої людини. Це – любов між чоловіком і жінкою.

У 80-х роках ХХ ст. американський психолог Р. Стернберг запропонував трикомпонентну теорію кохання, яке має три складові: інтимність, ваблення та

обов'язок. Інтимність – це почуття близькості, яке виявляється в любовних стосунках. Закохані відчують себе пов'язаними одне із одним, вони прагнуть покращити життя коханої людини, щасливі, коли разом, готові прийти на допомогу у важку хвилину та очікують того ж від партнера. Ваблення стосується фізичного потягу та сексуальних стосунків. Іноді інтимність спричиняє пристрасть, іноді, навпаки, пристрасть спричиняє інтимність. Буває, що ваблення існує без інтимності чи інтимність без ваблення. Обов'язок є третьою складовою кохання та має два аспекти: короткотривалий і довготривалий.

Короткотривалий відображений в усвідомленні людиною того, що вона закохана; довготривалий – в усвідомленні важливості зберегти це кохання. Кохання може породити **ревності – підозріле ставлення людини до об'єкта обожнювання**, пов'язане з нестерпними сумнівами у його вірності або знанням про невірність. Причиною ревностей є **почуття враженої гордості й усвідомлення порушення прав власності**. Тиранічні ревності виникають у впертих, деспотичних, самозакоханих, дріб'язкових та емоційно холодних людей.

Вони пред'являють оточуючим надто високі вимоги, виконати які буває або важко, або неможливо. **Ревності можуть виникати у людей тривожно-недовірливих, з низькою самооцінкою, невпевнених у собі, схильних перебільшувати неприємності та небезпеку. Ревності можуть бути наслідком і власної схильності до невірності: якщо я можу бути невірним, то й інший може бути таким. Нарешті, навіювані ревності є результатом стороннього навіювання та натяків з приводу невірності.**